

„A fényképen mindig két ember van:
a fényképész és a néző”
(Ansel Adams)

Dallos István 73

Kiindulási alapunk Ansel Adams idézete, mely alapján magamat is nézőként értelmezem. És mint minden néző, én is egy értelmezési álláspontot jelentek. Egy nézőpont alapja, amelyhez mindenki az emberi kulturális mező egy bizonyos pont-

jából érkezik, egy perspektíva, amely formája és tartalma szerint attól az objektív pozíciótól függ, amelyről az ember ehhez érkezik.

Ez a meghatározás alkalmazható az észlelés élményfolyamára, azaz az alkotói hozzáférésmódra, ami hozzáférésmód már mintegy előre előlegezi a megközelítésmódok sajátosságait. Konkrétan egy tájkép nem arról beszél, hogy milyen szép is a táj, a természet, hanem arról miként gondolkodunk róla.

Száz blues – Fülöp Péter a képek keletkezéséről azt mondja: nem volt koncepciója, a képek belső érzések, hangulatok – blues. Fontos – állítja – nem szerzés, nem vadászat, csak egyszerűen impulzusok – szomorú világ – blues. Bolyongások egyedül, Berlin, Szabadka, Zenta, Győr, Kolozsvár utcáin. Blues a kulcsszó – blues az útonlevőség. Hamvas Béla írja valahol Kierkegaard kapcsán, ha elutazol, magadat ismered meg, ha otthon maradsz, a világot. Blues – mert egyszerűség, mert nem akar nagyot mondani a világról. Blues – egyszerű emberi sóhajtás, a tehetetlenség érzése.

Igen, ebben a kis könyvben nincsen trombitaszó, dobpergés... nagy felkiáltás. Fülöp Péter folytatja a tőle megszokott utat, visszatérő képek ezek, a részletek élete.

Egy városi létezés részleteinek képei. Előképei nem a street-fotó manapság oly divatos képei, hanem sokkal inkább belső tudati konstitúciók. A belső, tudati konstitúciója.

„Dicsőség mennyben az Istennek, békesség földi népeknek.”

„Gesztusból fényképezek” – nyilatkozza. Az a tudati tevékenység, tudatatus, ami a fényképezés lényege a világ jelenségeinek, a valóságnak az értelmezése. A „jelentéstulajdonítás” valamire irányulása. Pillanatfelvételek a

100 BLUES

Néhány szóharmonika akkord

Fülöp Péter képeihez

valóságról. A „benne valóság”, vagy inkább a „benne látás” az ő irányultsága. Képei ennek megfelelően kidolgozottak. „Blues” – az egyszerűség elvét követik. Redukció, szelekció elválaszthatatlan párosát alkalmazva hozza létre a jelentés szuperpozícióit.

74 A való világ tárgyainak funkcionalitásától a lényegi megmutatkozásig, ami Fülöp Péter sajátos jelviszony-rendszerének alapja. Jelentés- és utalásviszonyt átértelmező képi világ ez, amelyben a dolgoknak van jelentése és ez benne rejlik a képben. A környező világ megjelenítése számára valóságosan megélt szituációkhoz társul. Benne van az a kettősség, mely a fénykép tárgya és a tárgy fényképe között feszül. Pontosabban ezen kettősség *egyben* látása, szemléleti módja jellemzi. Egyrészt a valóságos tárgy feltételezett funkcionalitásának mindennaposága, ami önmagában érdektelen és csak az ő átértelmezésében, jelentésperspektívájában válik érdekessé. Ez a másik aspektus, aminek az értelmezése révén elszakadhatunk a valóságos tárgyi struktúráktól, azok használati módjától, jelentésrétegeitől. Új képvilág nyílik meg számunkra, amit tiszta képfenomenon megjelenéseként üdvözölhetünk, a „Tisztán Látás”, az „Állami ünnep”, a „Melody”-tól, a „Dialógus a néppel” képekig. De ez a megállapításunk általános érvényű lehet az összes képre.

Fülöp Péter képein nincsenek távlatok, nincs igazán előtér és háttér, nincs perspektíva, olyan falszerű az egész. Mintha mindenki egy nagy fal előtt adná elő életét. „Blues” és kilátástalanság. A falon firkák, életjelek önazonosságszignálok és reklámok. Reklámok, amelyek kapcsán egy olyan viszony, egy olyan jelentésréteg sejlik fel, amelyet Fülöp Péter úgy fogalmaz meg: elidegenedés, a magára maradt ember. Az ember, ember által maradt magára. Az írástudók árulása után jelenvalóságunk a szociálpszichológusok árulása.

Feltárták az emberi viselkedés rejtjelmeit, döntéseink, cselekedeteink mikéntjét, mozgató erőit, sajátosságait. Ezen ismeretek birtokában befolyásolják döntéseinket a vásárláskor, befolyásolják politikai beállítódásunkat, vagy legalábbis kihasználják azt.

Itt kell megjegyezni a képek színtelensége sem véletlen. Nem sötét tónusú képek ezek, sokkal inkább szomorú szürkék. Középszürkék. Kepes György, „A látás nyelve” könyvében írja: a sebesen száguldó autóból nézve, a színes világ szürkévé válik, szürkének látszik. Rohanó világunk, amely a sebeség mítoszának démonjaival viaskodik, természetesen szürkének érzékeli a valóságot. Egy gyors blues.

A „Nagy buli” című kép után jelennek meg emberek a könyv oldalain, de azok sem nagyok, csak úgy *jelzészzerűen* vannak a fotók alján, sarkában. Mintha nem is mi, emberek lennénk ennek a világnak a fontos részei, hanem az általunk alkotott valóság nyomorúságos, szorgos, tétova apró képzetei lennénk. Mintha a magunk formálta világ elnyomná vágyaink az önaktualizálás és az öntranszcendencia iránt. Saját képünkkel, torzképünkkel hirdetjük

az önaktualizálásunk felé mutató utat. Reklámok minden mennyiségben, és formában az „Eufóriától” a „Koremlékig”. Számomra talán a könyv központi ikonikus képpárja a „Régi idők” – „Modern idők”. A belülről vezérelt ember és a modern kívülről vezérelt emberpár képpárja. Az ikonon a régi egymást simogató nézése, amely érzelmi erőt, töltést ad az embernek, míg a másikon a boldogság-mosoly, ami a vásárlói elégedettség mérfoka.

75

A képek következő egységét az 50. oldaltól a 66. oldali „Ballagó idő”-ig, felületesen szemlélve, akár szociófotóként is értelmezhetnénk. Nem lennénk azonban konzekvensek a már kialakított fülöpi új képi világhoz. Ezen képek esetében nem a kép tárgya nyitja meg magát, hanem nekünk kell észrevenni, azaz megnyitni magunkat az egyedi létezőmódok felé.

A „Ballagó idő” című kép alkalmat ad arra, hogy az időről beszéljünk. Hogyan viszonyulnak Fülöp Péter képei az időhöz? Ez a kérdés megkerülhetetlen, mivel a fénykép egyik fontos jellemzője az időhöz való viszonya. A fotó esztétikájának alappontja a fényképek eme viszonya, ami nem más, mint a visszafordíthatatlanság. A visszafordíthatatlanság, amely vagy helyrehozhatatlan, vagy az elveszett múlt nyoma, vagy az elveszett múlthoz vezető út. Nem más, mint szembenézés az énnel és a külvilággal. Jelenrelikviák.

Az ezt követő képeken megjelenik erőteljesen a mozgás, talán mégis van valami kiút. Érdemes edzeni, ne hagyjuk el magunkat és zöld jelzést is kaphatunk...

A képek szerkesztettsége feltűnő, ívük van. Egy zenei hasonlat jut az eszembe. Dobai Péter egyik elbeszéléskötetében azt magyarázza az elbeszélés hőse, milyen a jó jazz improvizáció. Az olyan –mondja – mint amikor elhajítasz egy követ és a hajítás pillanatában tudod, célba találsz. Mert íve van. Fülöp dramaturgiája is ívelt, a jelentések folyamatos egymásra építése, és a dinamika fokozása.

Ha egy mondatban kellene összefoglalni Fülöp Péter képeinek üzenetét ez így hangzik: adalékok az újkori kultúra destrukciójához.

„Száz blues”.